

LOS PAHERS
ELECTIUS DE BARCELONA

SEGONS SA CONSTITUCIÓ INÉDITA

FUNDACIÓ DE LA MUNICIPALITAT BARCELONESA INDEPENDENT Ó
AUTONÓMICA

DESPRÉS de publicat (núm. iv d' aquesta Revista), nostre article sobre 'ls Pahers y 'ls primitius Consellers de Barcelona, habém tingut la satisfacció de llegir una copia del decret que 'ls transformá en electius y 'ls doná organisiació més independent que quan los nome-naba 'l monarca.¹ Designats per 'l Rey, als 7 d' abril

¹ En Salvador Sampere y Miquel la tragué de l' arxiu municipal per un interessant estudi històrich de la municipalitat barcelonina y 'ns ha fet l' obsequi de deixàrnosla. Es inédit encara lo document del qui par-lém; es estrany que ni En Campeny, ni En Pi Arimon, lo publiquesssen, puig es tant important com lo decret orgànic de 1257 y més que 'l d' abril de 1249 publicats per aquests dos autors.

de 1249, los Pahers d' aquell any y habent ells nomenat vint Consellers, (com ne podian nomenar més, puig lo monarca no 'ls senyalaba lo número de consultors), quedaba 'l nombrament dels següents Pahers á càrrec, disposició ó voluntat de Jaume I. No hi há document en que consti haber comensat d' altra manera lo govern municipal de Barcelona. Pahers nomenats per 'l Rey, Prohoms ó ab altre títol y 'l Veguer² de nombrament reyal, també gobernaban la ciutat. Lo Consell ó Congrés general de tots los caps de familia, presidits per 'l Veguer y 'ls Pahers en l' actual plassa del Rey, avans de l' any 1249, no consta en documents, sols per tradició pot ser originada per escriptors del sigles XVI y XVII quant convenia molt á la causa autonómica de Catalunya, ferida mortalment, presentar com molt y molt antigas, com anteriors als comptes y á la dominació franca, totes las llibertats del país y de sa capital. Si 'l Congrés popular barceloní havia existit avans de l' any 1249, si en temps dels comptes hereditaris ó soberans y dels primers reys d' Aragó ó en lo dels comptes governadors per 'ls franchs, había estat amplio y com directament democràtic lo régime municipal de Barcelona, constituhintla com una república federada, ab lo monarca de Catalunya, molt hauria de caigut y á poca cosa s' hauria reduhit, quant ni se 'n troban documents ni quedan senyals de que 'ls decrets de l' any 1249 fossen considerats com una reacció ó un retrocés vers la dominació monàrquica sobre la ciutat.

Lo primer d' aquests decrets es lo nombrament dels Pahers d' aquell any, lo segon es la transformació dels Pahers en electius y l' organisió de son govern. Després de dit any, 1249, ja 's troben consells numerosos formats per Prohoms en lo sentit de ciutadans hisendats y lo dret de reunir los Pahers tot lo comú de la ciutat. Avans de dit any hi hauria sens dupte reunions numerosas d' habi-

² Lo Veguer era lo principal jutje civil de la ciutat y son territori, com un alcalde major del temps antich. Era lo jutje dels nobles, caballers y demés classes privilegiadas ó aristocràticas.

tants sobre assumptos municipals. Per obtenir de Jaume I los decrets de 1227, 30 y 32 concedint franquicias comercials als de Barcelona y fentlos franchs y lliures d' impòsits, tributs ó gabellas reials, per obtenir, avans, l' any 1118, del comte Ramon Berenguer III l' exempció del dret del quint per las galeras de Barcelona, (Campmany, *Memorias históricas*, t. II y IV) hi hauria reunions numerosas de barcelonins, al ménos dels de classe rica, com hisendats y mercaders. Mes com organisió municipal no constà lo Congrés popular avans de l' any 1249.

Lo dcret del 7 d' abril de dit any nomenaba 'ls quatre Pahers perque «procuressen l' utilitat de Barcelona y »ls negocis comunals segons lo manament y la llicencia «concedida per 'l Rey á la ciutat, que instruissen aquesta «en bonas costums y regimen, y poguessen pender Con- «sellers per desempenyar y tenir en be lo carrech de Pa- «hers y poguessen obligar ab forsa ó compel-lir per sa «propia autoritat ó tambe (*et seu*)³ per medi del Veguer.» Mes no deya, qu' en lo successiu s' haguessen de nomenar Pahers d' altra manera. Als 27 de juliol un nou decret fundá 'l régime autonòmich de la municipalitat. «Per ell y sos successors Jaume I concedí á tots los pro- «homys y á la universalitat, generalitat ó municipalitat de «Barcelona, que 'ls sigués permés tenir quatre Pahers, «habitants de la mateixa ciutat y 'ls sigués lícit á aquests «governar, administrar y regir la ciutat per (*ad*) la fideli- «tat al rey y la comoditat del Comú del municipi (*ad com-* «*mune commodum universitatis*) y poguessen tenir, el-le- «gir y cridar (*vocare*) Concellers quants y 'ls que (*quod et* «*quos*) volguessen» A mes d' aquests Concellers, lo de-cret admetia que 'n poguessen cridar d' altres, puig fa referència á «tòtas las cosas que 'n aquell any fessen per

³ En la *Barcelona antigua y moderna*, única obra que sabem haje publicat lo text llatí del decret de 7 id. abril 1249, s' hi llegeix *esse* en lloch de *et seu*, lo que causa certa confusió. Habem vist las veritables paraulas en copia treta del arxiu municipal per En Sanpere.

«(circa) l' utilitat y l' regimen de la ciutat y de sos habitants per rahó de son carrech (*ex officio pro*) ab aussili dels Consellers seus, que junt (*simul*) ab dits Concellers fossen cridats. Estatuia lo rey, qu' anualment los Pahers en presencia (*presente*) del Veguer y ab consell ó parer dels Concellers, elegissen altres quatre Pahers habitants de la ciutat, aquells que mes útils y millors (*utiliores et meliores*) veyessen y entenguessen ser per exercir lo càrrec. Qu' avans de pender possessió d' ell cad' any, los Pahers entrants juressen en poder del Veguer y l' Batlle⁴, presents los Prohoms de la ciutat, portarse fidelment y no rebrer donatius ni serveys, sols lo salari del Comú que sigués estatuit, y que cap ciutadá s' pogués excusar de rebrer y sostener lo pes de tal carrech (*officii onus*). Lo decret prohibia qu' un mateix ciutadá sigués Paher dos anys seguits y que fossen elegits dos ó mes d' una mateixa familia (*de uno hospitio*). Los Pahers debian jurar y aconsellar al Veguer y al Batlle, y quant los semblés ferho per l' utilitat y defensa de la ciutat, podian fer y congregar lo Comú (*Commune*) á qual prestassió quedaban obligats tots los habitants de la ciutat mateixa. Los Pahers, al acabament de son any debian rendir raho y compte als que habian nomenat per successors seus y tots los ciutadans y habitants debian donar fidelment quant sigués ordenat per l' benefici del Rey y de sa ciutat; salvos lo domini, lo dret y lo manament del mateix monàrca. Mes los Pahers ninguna jurisdicció, forsa executiva, apremi ó compulsió, justicia ó executió tenian fora (*præter*) de dit Comú sobre 'ls ciutadans y habitants; lo Veguer, ab tot, sempre qu' allí s' apliquesen penas, debia administrar (*teneat*) justicia y la que fesen, ferla ab consell dels Prohoms y dels Pahers. Seguia la fórmula de jurament dels Pahers: que salva la fidelitat y lo dret del Rey, procurarian l' utilitat y la comoditat

4 Lo Batlle era lo jutje civil de las classes populars, era lo governador de la plebe.—Directa ó indirectament era lo monarca qui nomenava lo Veguer y lo Batlle.

«tat comuna de la ciutat y de sos habitants, proscribian «lo inútil y danyós y no rebrian preu ni donatiu fora «(*propter*) lo salari del Comú que sigués estatuit. Que no «revelaria⁴ cosa alguna sobre la que's preceptués lo se- «cret, nombrarian consellers fidels y útils, y al fi del any, «ab tot son poder y saber, excloent tot odi, temor, esti- «mació, consideracions de parentiu y servey, el-legirian «altres quatre Prohoms habitants de la ciutat per Pahers, «ab los Pahers companys seus⁵ en presencia y ab con- «sentiment (*consentiente*) del Veguer y habent requerit lo «consell ó parer dels Concellers. Qu'elegirian los que co- «neguessen mes dignes per exercir lo carrech y ho farien «tot sens frau ni engany. Declaraba lo rey Jaume I en lo «mateix decret, que totas aquellas prescripcions y cad' «una d' ellas durarian lo temps que 'ls plasqués á ell y á «sos successors; quant lo monarca presentés manament «contrari, totas aquellas concessions no debian tenir forsa «alguna, ni 'ls juraments prescrits podian valer (*convales- cere*) contra la voluntat del rey ó de sos successors; sino «que per 'l mateix fet de voler ó manar lo rey, fossen con- siderats vans, desfet y sens firmesa ó extabilitat (*irrita et inania*).» La data es de Valencia als 6 de las Kalendas d' agost (27 juliol) de 1249. Segueix la fórmula de jurament

5 Lo jurament dels Pahers, baix fórmula individual, diu aquí: «yo y 'ls altres companys (*socii*) meus Pahers elegirém fidels y utils concellers y «al fi del any sab tot mon poder y saber, exclosos tot odi, temor, parentiu, «amor y servey, ab los Pahers companys nostres (*no meus*) el-legirem» altres quatre Pahers. Aquesta diferència del número del possessiu 'ns fa pensar si 'ls ciutadans qu' havien estat pahers tenian intervenció en lo nombrament dels Pahers nous junt ab los qu' acababan son any de Pàhesia, així com als consellers sols los nomenaban los Pahers entrants. Mes tan- tas vegadas en llatí s' usan los plurals «nóstre y nos» per «meu y jo», que lo possessiu «nostres» allí expressat indica sols los altres tres Pahers sortints, no 'ls Pahers dels anys anteriors.

Se repara que sigles després era costum encara, què 'ls ciutadans y altres habitants qu' havien estat consellers, s' anomenaven Prohoms y accompanyavan als Consellers en diferents actes públics y eran cridats com consultors separadament del Consell ordinari ó dels Trenta. Aquest fet podria indicar, si l' any 1249 los ciutadans qu' havien estat Pahers eran cridats ab los Pahers y Consellers sortints y ab lo Veguer, á l' el-lecció de nous Pahers tots los anys.

dels habitants: «que debian als Pahers ó als qu' aquestos nomenesssen per rebrerlas, las quantitats senyaladas ó posadas y que serian obedientis á tot lo que 'l Veguer per consell dels Pahers constituis y ab ells ordenés per utilitat del rey y de la cosa pública y estat (*reipublicæ et statutus*) de la universalitat ó municipalitat de Barcelona. Que no eran homes de cap burgés ó habitant de la ciutat, ni posseian (*habere*) d' algun ó per algun d' ells durant la paheria. Que no habian fet ni farian convenis (*convenientias*) durant ella ab algun dels burgesos ó habitants de Barcelona, de modo que fossen validors, protectors ó patrons (*convallitores*) d' ell ó aquest ho sigüés d' ell. Tot, salvos lo dret, la dominació y lo manament del rey quedant obligats á tal jurament per tan temps com volgués lo monarca.»

Com se veu, les facultats dels Pahers eran directament gubernativas y bastant extensas; governar, administrar, y regir la ciutat, instruirla en bonas costums y régimen y procurar l' utilitat y 'ls negocis comunals encara que dins los límits (*secundum*) d' un manament y una llicencia concedida per 'l Rey, poder reunir lo Comú per ells sols, tenir baix son manament interessos y l' obediencia dels habitants juramentats, poder el-elegir á sos successors encara que limitats per lo parer dels Concellers, dels Pahers anteriors y per lo consentiment del Veguer, poder nomenar lliurement sos Consellers ó consultors ordinaris y nomenarne d' extraordinaris, ser consultors del Veguer y lo Battle y poder assistir ab consells al Veguer quant administraba justicia, encara que fora del Comú no tinguessen jurisdicció ni forsa executiva; totes aquestes facultats eran molt grans, encara que subjectes á la voluntat del rey.

Altres municipalitats en la mateixa Corona d' Aragó posseian graus mes alts d' independència ja en temps del pare de Jaume I y aquest procurá disminuirlos un tant. Mes á Barcelona no consta per documents, sols per tradició, qu' avans de l' any 1249 hi hagués una organisió municipal mes lliure qu' aquesta.

Ab lo primer decret ó d' abril de 1249, los Pahers apareixen com directament gubernatius sens tenir ab lo Veguer altres relacions que las de ferli executar (*compellere per*) sas determinacions. D' aquí pot ser s' originaban conflictes entr' ab dues auroritats, prenen la reyal disposicions contraries á las dels Pahers y la municipal volent fer executar al Veguer disposicions qu' aquest desaproba. Ab lo segon decret de l' any 1249, ó sia lo de Juliol, los Pahers apareixen també directament gubernatius; mes bastant lligats ab los jutjes reyals. Consultors del Veguer y 'l Batlle, consultors del Veguer en l' administració de justicia, subjectes al consentiment d' ell en l' elecció de nous Pahers, prestadors de son jurament en mans d' autoritats reyals, son los Pahers ab lo decret de 27 de Juliol de 1249. Mes com sos consells no apareixen obligatoris per 'l Veguer y 'l Batlle, quedarian, sembla, en peu las mateixas dificultats qu' ab lo decret d' abril, si aquestas autoritats providenciaban contrariament á las disposicions dels Pahers. Vejerem ja en altr' article als Pahers eliminats del govern municipal, substituïts per 'ls Consellers, alsats é indirectament gubernatius en lloc de senzillament consultius dels Pahers qu' eran al comensament. Vejerem y tornarém á veurer que 'ls Consellers no reberen la potestat de congregar per ells sols lo Comú, ni lo jurament dels habitants; pero si quedaren mes lligats ab lo Veguer y 'l Batlle, y aquests mes lligats per las autoritats municipals.

En los documents d' aquella Edat molt sovint se trovan certas coses tractadas ó expressadas de través ó de reull, obliquament, com per descuit ó per falta de franquesa y decisió. En lo decret organich de l' institució dels Pahers electius hi trobém presentats de tal manera alguns punts importants. No es ben explícit que lo carrech de Paher dega quedar reduhit als hisendats ó ciutadans honrats; pero s' hi fa la distinció de ciutadans (honrats ó hisendats) y habitants (*cives et habitatores*) y s' hi diu que ningun ciutadá puga excusar l' admissió del carrech, ni tenirlo dos anys, ni tenirlo dos ó mes d' una casa. En lo decret no s'

mana que l' elecció de Pahers dega recaurer en prohoms ó sia en habitants principals, ni que l' Veguer dega consentir en tal el-lecció; abduas prescripcions constan sols en la fórmula de jurament dels Pahers inclosa en lo mateix decret. De totes maneres aquest, lo de fundació de la municipalitat barcelonina independent ó autonòmica, deixa 'ls carrechs gubernatius d' ella com privilegi de la «ma major ó alta», de la classe hisendada, d' una aristocràcia, disposant, si be oblicuament, que l' elecció de Pahers recaygués en prohoms y que ningun ciutadá ó hisendat pogués renunciar la pahesía, ni tenirla dos anys seguits.

Per completar lo quadro qu' ofereixen los decrets de 1249 sobre 'ls Pahers, falta lo manament ó llicència de Jaume I á Barcelona al que fa referència lo primer d' aquests decrets, lo d' abril nomenant los Pahers. Aquest manament «segons lo cual los nomenats habian de procurar l' utilitat de Barcelona y 'ls negocis comunals», com diu lo decret d' abril de 1249, no s' ha trobat y així no son fixament coneigudas las facultats ó atribucions dels Pahers nomenats per l' Rey.

Inseguint lo decret de 27 de Juliol de 1249, l' any seguent los Pahers nomenats per Jaume I el-legiren sos successors, aquests, l' any 1251, als seus y així successivament. Los primers Pahers posats y nomenats per part de la Ciutat, any 1250 foren: Berenguer de Moncada, Bernat de Tersa (d' Astorga segons En Pi Arimon,) Ramon Oliver y Bernat Saborit, (Saboria segons lo mateix autor). Los Pahers sempre foren de la classe de ciutadans ó hisendats, exceptuat un cavaller y l' any 1254 un cambiadur, Guillem de Vilaseca. Un' observació final. La tradició del congrés municipal popular ó democràtic de Barcelona reunintse baix la presidència del Veguer y dels Pahers avans de l' any 1249, pot ser deriva de la facultat de «fer congregar» lo Comú concedida per Jaume I als Pahers als 27 de Juliol de dit any; sols que la tradició molt mes moderna, equivocà lo temps y's referí á un mes antich lo fet que no comensá fins á mitj sicle XIII.

J. NARCÍS ROCA.

LO PRIMER AMOR

I

LLÀ pel mes de Mars, y als encontorns de Sant Joseph, los estampers del carrer d' en Petritxol tenian exposada gran munió de quadros d' aqueix Sant, ab tal varietat de mides, posas y colors, que encara que tots lo retrataven sol, ó ab la Sacra familia, fins no ho semblava, tanta era la discordancia de fesomías y trajos ab que estava representat.

Entre 'ls molts curiosos que d' una botiga á l' altre anavan parantse per veure las estampas, hi havia un home que ab singular satisfacció se las mirava, passant la vista indiferent per las demés que tenian altres assumptos ó personatges. Al mateix temps, també s' estava encantada y ab las propias láminas, una senyora ab mantellina y mocador de seda negra ab sarrells, que, sense adonarsen un de l' altre, feyan iguals paradas en cada botiga en que estava exposat aqueix Sant Patriarca.

Aixíns, distrets, arrivaren al cap d' amunt del carrer (hont ja no hi havia res á mirar, á no ser que s' haguessen volgut quedar contemplant l' arrebossat de la paret perque 'ls quadros y las botigas ja s' havian acabat), quan la

senyora, com despedintse d' un Sant Joseph y la Mare de Déu, arrancá un sospir, que tot era tendresa, exclamant com si parlés ab sí mateixa:

—¡Aquests sí que s' estimavan! ¡Ay, Senyor!...

—Ja ho pot ben dir, contestá desseguida l' individuo sens apartar la vista del quadro, y fent anar lo cap avant y enrera com admirat de la profunda sentencia que tant senzillament li havia exit.

Y passá gran estona de quietut contemplant un altre la estampa fins que la senyora, alsant la vista vers l' individuo, li digué:

—Quan un' hom veu aqueixos matrimonis d' avuy al dia que l' un tira per virandó y l' altre per virandera, y ab aqueixa poca moral que corra... ¡Ay, Senyor! jo no só cap vella, pero més m' estimo conservar l' estat honest, y al ménos no tinch de ser l' escarrás d' algun d' aquests homenots qu' en compte de muller se pensan que tenen un gos, y dirigintse al Sant Joseph de la estampa, exhalant un altre sospir li diu: «¡Vos sí que foreu un marit d' aquells que no 'n corran, gloriós Sant Joseph!»

—Si l' ditxo ja ho diu, exclama l' home; quan se vol retreuer un matrimoni ben avingut, ja se sab: Ni Joseph y María.

—Per aixó li dich jo; vaja, ja veig que m' ha entés... sí, sí, aixó es lo que 's diu.

—Desseguida l' he entesa; una persona per aixó ja no es cap criatura.

—Prou que 's veu. ¿Vosté ja deu serne?

—¿Qué mana?...

—No, no senyor; li deya si ja era casat.

—Ay, no senyora, pe l' present no encara.

—¿Qué potser va cap amunt?

—Sí senyora, cap á la Porta-ferrissa, y després trenco.

—Vaja, ¡miri quin incert! Jo també hi vaig. ¡Ay, Senyor, no me 'n sé avenir! Ves, tots dos pel mateix camí.

—Sí, anava cap á Sant Felip Neri á buscar un boneto del Pare Joan...

—Ja 'l conech; es felipó.

—Sí senyora.

—Donchs anem; qué vol que li digui, 'm sembla que tothom nos té de mirar; que no 's pensessin al últim que aixó es una cita. ¡Ay, Dèu me 'n guart! tota m' esborrono! Com hi ha gent tant dolenta en lo mon!... ¿Y donchs, vosté s' está ab lo Pare Joan? Es un sant home; un sacerdot molt cristiá; molt piadós; ja li dich, no está per alabar-lo.

—No senyora, no estich ab ell; sino que li porto 'ls recados, li compro algunas cosetas... també ho faig per altres capellans. ¿Coneix mossen Passarell, lo beneficiat de...

—Prou que 'l conech, no parli més.

—Y donchs lo serveixo; y á mossen Gayetano lo confés?

—També, si casi 'ls conech á tots. Vegi com venen las cosas; ja té rahó 'l ditxo que diu que las personas se trovan y las montanyas no. A vosté també 'l tinch de coneixer; perque més de quatre cops he anat á casa de las personas que m' anomena, y 'l que sobra que vosté m' haja vingut á obrir la porta.

—Oy qu' es cert, tot podria ben ser.

—¿Y donchs vosté es solté?

—Sí senyora, per ara y mentres Nostre Senyor sia servit.

—¿Y s' está sol, tot solet?

—Sol, assolat... No tinch ningú; á trenta cinc anys vaig quedar desamparat de pare y mare, sense consol ni ajuda de ningú, no més que de la Mare de Dèu y ab sa beneyta gracia passo aquesta trista vall de llàgrimas.

—Com ho vol fer! som nats per patir!

—Es la reflexió que sempre m' he fet. Sí, senyora, vosté té rahó es mon y mon de tribulacions!

—Pero al menos deu tenir algú que 'l cuydi y apassassi?...

—No senyora; tot m' ho faig jo; fins me planxo las camises y 'm sé posar peus rodons á las mitjas... Si al prin-

cipi que vaig quedar desamparat per cada cosa que necessitava tenia que donar diners: per posarme un trist botonet á las calsas, ja veu vosté una cosa tan sensilla, que á cada punt cordant y discordant es molt fácil que caygan... per que una persona no s' estará pas de certas cosas... ja m' enten vosté, ¿no es veritat?

—Ay pobreta de mí! que vol que li digue, com nosaltres no 'n fem us!...

—Pues si senyora hasta cosirme un botó 'm costava quartos.

—Vegi vosté!... y encara com no ha buscatal persona, que ja n' hi ha de ben recatadas y de totas prendas, y vosté podria pendre estat de una bona companyía.

—Que vol que li digue, sempre m' ha fet por... y com un home ja es mig-fora de las vanas glorias d' aqueix mon...

—Si, però una bona companyía, que si un está malalt sap que té qui 'l cuya y l' peixa!... Oh fillet, tot es hu.

—Ay! me sap greu, pero me 'n tinch d' anar que m' esperan.

—Vaja si, qu' es tart, y las Cuarant' horas son als Angels. Estiga bo, senyor... ¿Com ha dit que's deya?

—Joseph Pacam, per servirla.

—¿Que diu ara! y jo que 'm dich María!... Sembla fet exprés... Vaja vaja me 'n alegro molt d' haverlo coneugut D. Joseph.

—Y jo també Sra. María. Estiga bona.

Y mentres la beyata s' en anava molt contenta carrer avall, lo Sr. Joseph se la contemplava desde 'l mudar de la porta, y al tombar ella la cantonada gira 'l cap quedant los dos sorpresos, y fentse una rialleta 's fica l' un dins de l' escala y l' altra prosseguí lo seu camí.

II

Tres mesos després d' haver tingut aqueixa conversa ja eran casats; ó sino contin: per la quaresma 's van coneixer

y per Sant Joan los casavan... vejin si m' erro. Si no qu'ara (ja han passat dos anys), la Sra. Maria fa un quant temps qu' està malicosa; no pot obehir res; pert la gana; tot li fa pena, la vianda encara no la veu ja li fa ascos y dihento d' un cop no sé que 'n farém. Ha estat dos dias al llit y ara, en aqueix bell punt hi ha 'l metge que la visita. Ella s' està assentada al llit; al cap hi porta una cofia guarnida ab punta, y cobreix son cos un' armilla de *mardapolant* púdicament cordada fins al coll. Lo seu home als peus del llit espera ab los ulls baixos sapiguer la opinió del metge qu' ara l' està polsant y contesta ab veu apesadada á las preguntas qu' aquest li fá.

—Vamos hi ha poch que fer, diu lo doctor; estiga ben quietona, no 's mogui gayre ni s' oregi; segueixi ab la medecineta y 'l brou de pa. Y un altre cop tingue mes enteniment. Per ara no ha estat res, sols las esperansas perdudas, pero... qui té tions fa estellas.

—Ay senyor! diu lo marit alsant los ulls al cel, jo que ja 'm creya... Miri, si senyor, á vosté ja li puch' dir: ja m' el veia pel carrer ab la cota y la canya ab la campaneta á la ma tocant á doctrina.

—Be home, be; ja m' agrada y com s' enfila! ¿Escolti, y si hagués estat noya?

—¡Ay... té rahó!... No hi havía caygut!... ¿Marieta, sens que diu lo doctor?... ¿y si hagués estat noya?... No-saltres no 'n parlavam d' axó: ara si que m' ha overt los ulls... ¿Y si hagués estat noya?... ¡Vaja digas!

—Que m' amoínas ara, respon la malalta; no haguera sigut noy. Com si no hi hagués homens y donas al mon! Sembla que 't duguen la noticia ara mateix y qu' es lo primer dia que ho saps.

—Miri ja li tinch manat: vull que mudi de confés: éll ne té la culpa. Afiguris que quan va anar per besarli la ma alsa 'ls ulls y 's troba ab un home ab una barba negra com un capitá manaya!... afiguris quin esglay!...

—Y donchs, ¿qui era aqueix bretol que va tindre la poca vergonya...?

—No senyor, vosté no ho ha entés: ja era 'l Pare Pau; ell mateix; sino que ab aquestas atzegalladas dels federal, s'ha deixat creixer la barba, home de Déu ¿ho enten ara?

—Sí, ja ho entench; ara si que m' ha fet riure.

—A mí no; casi bé 'm va fer plorar... ¡O tevas ó mevas!...

—Joseph, per l' amor de Déu, no sigas tant criatura, ves qué dirá 'l senyó.

—No, jo ja m' en fas carrech, diu lo metge. Mes he hagut de riure; però 'm sap greu, vaja, es llástima.

—Si senyor, es llástima! Ja veig que tè bon cor!... Era la nostra alegria! la pau de casa!

—Pero home, quina imaginació més activa, hont va á parar. No 's pot dir blat...

—Que no siga segat y encara al sach: ja 'u sè. Què vol que li digui... No hi fa res: per nosaltres era com si ja hagués vingut al mon. Aquesta ja se 'l contemplava á la basseta: jo ja me 'l veia ficat dins los meus pantalons de bellut ab unes escorsaduras als cuixots corrent per aquí.

—Joseph!... ¿Que 't tornas boig? No 'm donguis més pena.

—Déixili dir, senyor Doctor, ¿qué sab ella? Jo li haguera passat lo naharro, y haguera surtit un reverendo com una casa. Ab aquella paxola com son avi (si; per que 'l meu pare—al cel m' esperi—era molt paxut).

Haguera estat lo nostre descans, lo nostre ben estar; perque ell no haguera parat fins que hagués tingut una rectoría de termen. Y s' haguera dit com jo: Mossen Joseph!...

—Qu' empatollas ara! ¿que t' has begut l' enteniment? li torna á cridar sa muller ab veu debilitada.

—Ja m' enten lo senyor Doctor; tens rahó! val mes no parlarne. Sí; perque no havem perdut un fill qu' havem perdut un rector, un canonje tal vegada y si massa 'm fas dir...

—¡Joseph, per l' amor de Deu!...

—Ja callo, María; tu sí que 'ts la mártir! Perque, vaja, senyor Doctor, com l' amor de mare no n' hi ha d' altre; mentida.

III

Alguns anys després lo senyor Joseph portant un noyet agafat per la ma passava pel carrer del Bou de la Plassa Nova. La criatura tirava del bras de son pare y ab lo cap girat y quedantse endarrera signava ab l' altre ma un descomunal soldat de paper pintat que hi havia en una botiga que venian ventalls y aucas de redolins.

—Vaja, Joseph-María, li deya son pare, cuya, camina, no m' entretinguis.

—Miri, pare, quin miliciano més gros; ¡cómprime!

—Ja tens una capella: los noys no demanan aquestas coses.

—Donchs jo sí: jo vull que me 'l compri... ji, ji, ji!

—Y ara de qué plorem? que va de bo!

—Ji, ji!

—Que no vols callar?... alsa 'l cap; sona, cuya; mira quina cara que t' adobas, putiné.

—Donsas encara ploraré més: jo vull lo miliciano!

—Ja tens la capelleta á casa.

Y entre pare y fill continuaren las diferencias, l' un retraitentli la capella, y l' altre plorant ab més gust cada cop y no volguent caminar poch ni mica fins que lo senyor Joseph no logrant arrancarlo d' allí se 'l carregá á coll y se l' endugué á casa.

Y, lo que son las taleyas de las personas quan la donan ab una cosa: lo senyor Joseph, quan tindrà lo noy gran, vol qu' estudihi y aquest te la fal-lera d' esser llauner sens dupte guiat per los seus instints guerrers que l' cridan perque s' esbravi fent cascos de llauna y caps de llansa de pe' riure.

Lo senyor Joseph y la senyora Maria com bons cristians que son, se resignan ab la seva sort; mes si alguna vehina 'ls pregunta si tan mateix lo noy serà sacerdot, avans de contestar sospiran y després ab veu apesarada diuhen: No, senyora, no; vol ésser llauner!... no tindrem aqueix logro!... qu' hi farém! cadascú tè de portar la seva creu!

EMILI VILANOVA.

MIAZ

qui adiuja o ill usos o servil en d'armes bau al
seurz o el claus illegato nos o que non n'ha de
andiquem hui nov el n'yon en rovnez o noz videntz
qu'induz a desordenez en la p'vra auer a la

DOCUMENTS LLITERARIS

qui j'au de l'espous en la p'vra auer a la p'vra
tobaccoz les estremez soi - ut a r'cros se non a lesp
o el no f'renq'z amouevre sibme m'or, a esam, amouevre
est'nt o j'm a estrenz noz estremez auz est'nt o j'm a
soi o zedimol auom colectiu r'cros q'nt au desordenez

IBELLUS preceptorum legis: baix aquest títol
hi ha entre 'ls bons manuscrits de la biblioteca universitaria, un tractadet copiat ab al-
guns altres per en Bastero, de la Vatica-
na: anònim, escrit en llemosí, al parer del
segle XIV.

Trevall purament místich, enclou una glosa sobre 'ls
Manaments, articles de la fe, pecats mortals, dóns del
S. Esperit y set Salms penitencials.

Sols com á mostra de llenguatje, preném de ell la ora-
ció del *Pare Nostre*, objecte ya moltas vegadas de curio-
sas compàrations, y un dels Salms.

ORACIÓ

Paire nostre qui ets els cels, tos nóms sia santificatz; tos
regne venha á nos; ta voluntat se fache aisi en terra com
es complida sus el cel. Nostre pan de cascun iorn dona
nos en lo iorn de huy; e perdonanos nostres deutes, aisi
com nós perdonám á nostres deutors; e non nos menes
en temptació, ans desliuranos nós de tot mal.

SALM

En lo meu gemech jo lavaré lo meu lit, e sengles nits
 jo regaré lo meu jás. Yo son enveylit entre tots los meus
 enemichs... car lo Senyor ha hoyda la veu del meu plór...
 Tots los meus enemichs s'envergonyhescan e sian contur-
 bats.—Tú es lo meu restaurament, tú es la mia allegria.—
 Tú constreny las galtas daquests ab cabestz e ab fréu, los
 quals non se acosten á tu.—Los bataments del peccador
 son molts, mas la misericordia environará lesperant en lo
 Senyor... Car las tuas sagetas son ficadas á mí, e tu as
 fermada la tua mán sobre mí.—Los meus lombles ó ro-
 nyons son plens de escarns... Car jo son aparelhat en los
 batimens, e la mia dolor es tots temps en lo meu regardam-
 dent... O tú, Senyor, lavarás mi, e seré emblanquit
 mes que la neu. Tú darás goig e aligría al meu hoymen-
 t, e los ossos humiliats alegrar s' han.—Jo ensenyaré als
 peccadors las tuas caireras, e los malvats serán convertits
 a tú.—Car si tu volguesse sacrifici, jo tel donára volon-
 torosament: tú non te delictarás en sacrificis.—Jo son fe-
 rit axí com á fenal; mas tú, Senyor, stás per tots temps:
 la tua remembransa será feta de generació en generation.
 —Él ha resguardat en oration dels humils, e non ha mens-
 preades les pregarias de aquells.—Tú non gires la tua fás
 de mí, e yo seré semblant als devalants en lo loch.—Tú
 traurás la mia ànima de trebayl; tú escamparás tots los
 meus enemichs per la tua via.—O Deu, bastidor de totes
 coses e redemptor dels fiels, tú dona remision de tots los
 pecats á las ànimas dels servents e de las tuas serventas,
 per tal que conseguescan las suplications piatoses, la in-
 indulgència e perdonanza, la qual han designada per tots
 temps en los segles dels segles. En así sia.

Las següents cobblas, de igual género mítich, proce-

heixen de altre volüm de dita colecció, imprés en 8.º major, que conté la Passió en vers de Mossen Bernat Fenollar y Pere Martinez, dedicat á la molt Illustre D.ª Isabel de Villena, abadessa de la Trinitat en Valencia. A la Passió segueix una complanta ó *contemplació* de Jesus Crucificat, feta per Mossen Joan Scrivá, mestre racional, y per Fenollar.

ORACIÓ Á MARÍA

TENINT SON FILL DEVALLAT DE LA CREU.

PER LO MOLT REVERENT MESTRE MOSEN CORELLA

Ab plór tant gran que nostres pits abeura
e greu dolor que l' nostre cór esquinça,
venim á Vos, filla de Deu e Mare;
que nostra carn dels ossos sens arranca
y l' esperit desitja l' esser perdre,
pensant que mórt, per nostres greus delictes,
ver Deu e hom, lo Fill de Deu e vostre,
jau tot estés en vostres castes faldes...

Lo vostre cór, partit ab fort escarpre
de gran dolor, vos mostra tant greu planyer,
quels serafins, ensems ab tots los angells,
mirant á Vos planynet, aprenen dolre.
Planysé lo món, cubert d' aspre celici;
crida lo sol, plorant ab cabells negres,
e tots los cels vestits de negra sarga
porten acorts al plan de vostra lengua...

Mare de Deu, humil tots temps e Verge,
lúm d' aquest món, del cel luent carboncle,
mirra portám de nostra vida amarga
dolentnos fort, com havem fet ofensa
al vostre Fill, Deu e Senyor benigne.
Encens tenim, que nostre cór perfuma,
puig som contents se fassa sacrifici
de nostra carn, si vostre Fill ho mana.

E no gosám les nostres mans extandre
per á untar del vostre Fill insigne
lo cors sagrat, mas preneu aquest bálsem,

que sens temor nostra lengua l' confessa.
 Redemptor Deu, á Deu plahent offerta,
 qui al terç jorn, trahent del fondo carçre
 los Sants catius, lo veureu dins la cambra
 mes clarejant quel sol, alt en lo cercle.

ENDRESSA DEL LLIBRE, PER JAUME DE VILA

A gloria gran d' aquella sagrada
 é cruel passió del Rey Eternal,
Jacobo de Vila ab pensa 'ffectada,
 tenint dins Valencia la sua posada,
 per dar als devots past celestial;
 la obra present, per esser molt pia
 ha fet empremtar, de bon zel mogut,
 y fou acabada del tót, l' onzen dia
 del mes de giner; any mil que corria,
 quatrecents norante e tres, ab salut.

Per copia

JOSEPH PUIGGARÍ.

EXPOSICIÓ DE PINTURAS

Á MADRID

V

LGUNAS obras notables se han presentat aquest any en la secció d' Escultura, y aquestas casi totes pertanyen á Artistas catalans.

A La *Verge Mare* obra del Sr. Samsó es sens dubte la mes notable; per aixó lo jurat, los artistas, la premsa y'l públich han convingut en posarla al primer lloch entre las presentadas, que certament no han sigut pocas ni insignificants. Y tots han fet la justicia que 's mereixía á una concepció d' aqueixas que revelan desseguida en qui las realisa, inspiració poderosa, fondos coneixements, educació artística, sólida y extraordinaria habilitat d' execució.

No 'ns ha admirat, ni podia admirarnos, veure que la escultura del artista catalá obtingués per unanimitat la primera de las dues medallas d' or que s' han donat en lo passat concurs. Poch importava que lo nom de l' autor de la *Verge Mare* casi be fos desconegut á Madrid, ó per lo menos se l' hagués oblidat d'ensá que alguns anys enrera obtingué en altre exposició una segona medalla; poch havía d' influir al écsit no anar la obra precedida del en-

comiastich y prestigiós murmurament que tot sovint acompaña á produccions de poch, ó duptós mérit, que, prevenint favorablement la opinió, poden á voltas sorpèndrela y fer propici lo fallo; calia que la obra arrivés, que poguessen admirarla los inteligents y los profans, pera que tots confessessin la seva superioritat.

La Verge Mare perteneix al nombre, avuy per desgracia escas, d' aquellas concepcions estéticas que tenen lo envejable privilegi d' agradar á primera vista, cautivar quan se las contempla ab detenció, resistir al análisis sever de la crítica imparcial, y creixer en importància á mesura que se las va estudiant.

Pera los que coneixen las dificultats que ofereix en escultura triar l' assunto, ressalta sobre tot l' acert ab que ha sapigut escullirlo lo Sr. Samsó.

L' amor en sa expressió mes pura y mes santa; l' amor matern poetisat, idealisat en l' amor de María; l' amor matern enaltit á dogma; l' amor d' una mare que ho fou sens perdrer lo perfum de sa virginitat inundant ab la immensitat de sa tendresa á un fill que fou home sens deixar d' esser Deu, ó á Deu humanat; l' amor d' una mare que 's condensa en aqueix infant diví pera que desde ell s' escampi per tota la humanitat que lo fill va á regenerar y á deslliurar ab la predicació de sa doctrina y ab lo sacrifici de la seva sang.

¿Pot donarse assunto mes grandiós, ni mes enlayarda inspiració per un artista cristiá?

Forsós es confessar que la mateixa esquisitat del assunto aumenta moltíssim las dificultats d' interpretarlo atinadament.

Pera realisar concepcions com aqueixa, per expressarlas per medi d' un art plastich, no n' hi ha prou del talent y de l' habilitat: se necessita ademés una fé viva com la que guia la ma de Fra Angelico, ó Lucca de la Roblia.

Nosaltres creyem que al calor d' eixa fe ha pogut obtindre Samsó del modo que ho ha obtingut lo resultat que 's proposá. Lo admirable d' aqueix resultat, es que l' au-

tor no l' ha conseguit esculpint un grup quina bellesa no pot esser sentida mes que per uns quants espectadors iniciats, diguemho aixís, en lo sentiment religiós que inspira al artista; ha conseguit ademés ferho acceptable y comprensible al espectador fret ó indiferent, al *no cristia* y fins al incredul.

Y es perqué lluny de tancarse en la intransigència d' una escola que desdenya la forma ó la sacrificia al pensament místich, y sense seguir també las petxadas dels que traduixen en rasgos enterament profans los assuntos religiosos, ha sapigut ab molta ardidesa agermanar la pureza y l' idealisme de la inspiració cristiana ab los encantaments de la bellesa plàstica, que l' grupo parla á la vegada á l' ànima y als sentits, conmoguentlos delitosa y armònicament. La resultant final ve á esser com lo só de dues notes acordades produïdes per dos instruments, ó dues veus diferentas: pot sentirse mes ó menos la una ó l' altre, mes sempre se sent quelcom d' abduas sens que 's destorbin ni dissonin las respectivas vibracions.

Així: qui contempli lo grupo de la *Verge Mare*, podrà sentirse més ó menos impressionat per una ó altre bellesa, segons sia la receptivitat del seu esperit, pero may la vibració del sentiment místich dissonará de la del sentiment estètic, perque l' artista ha trovat lo secret d' acordar las dues notes.

Per axó havem dit que la escultura de Samsó admirarà á uns, entussiasmará á altres, mes agradarà á tots.

Aquella dona graciosament assentada quals formes bellíssimas acusan los contorns sens taxxa á través dels paños plegats ab sobrietat y elegancia, es una jove hermosíssima que, no obstant, no desperta cap pensament sensual. Es una figura gentil y delicada sens ésser mesquina ni débil. La testa es encantadora y la fa més atractívola la soltura y naturalitat ab que descansa sobre las airosas espatllas y la sensillesa y gracia del seu tocat. En son front puríssim sembla com que s' hi llegexi un pensament profètic qual melancolía dolsa, vagorosa é indefinida, ajuda á

espressar lo tendre y mig velat de la mirada y la indecisió de la blana rialleta que tot just desplega los llavis frescos d' una boca que sembla que no ha de moures mes que per resar y fer petons al seu fill. Lo conjunt de la fesomía té una expressió mixta de difícil definició; se veu qu' es la cara d' una hermosura excepcional que es la cara de una mare sens deixar d' ésser la de una verge; y com si aquella peregrina bellesa 's diafanés, se trasllueix en ella una cosa que no 's trova ni en lo modellat ni en aquest ni en aquell contorn, pero que s' hi endevina *quelcom mes que humá*.

Es un cap que pensa y sobretot que sent: sí... sent un amor inmens, inesplicable, del quin no sabem com n' ha pogut tindre intuició l' artista, pero que s' expansiona ab emanacions infinitas y cobreix en una atmósfera delitosa al infant que, atret vers la falda de la Verge per los vincles suaus d' uns brassos y d' unas mans de perfectíssima execució, reposa lo preciós capet sobre lo cor de sa mare y sembla com si escoltant sos apassionats esbatechs vullgui sorprendre en ells la remor d' un presentiment trist, indeterminat encara, del drama del Gólgota.

Ademés d' ésser lo cap del noyet bonich é inspirat; ademés de veurer en ell com en lo de la mare certa guspira de resplandor diví, lo restant de la figura reuneix los atractius de las formas infantils més escullidas, ab més destresa esecutadas, realsts per una posa naturalíssima y elegant. Aquells contorns no poden ésser més agradables; aquellas carnys son suaus y tendras com las d' una criatura, fins al punt de pareixer que al tocarlas s' haja de trobar en lloch de la freda resistencia del guix la elasticitat pastosa d' un cos viu.

En resúmen la *Verge Mare* es una obra ab la que lo senyor Samsó ha acreditat la reputació justament guanya da ab obras anteriors, aixecant lo seu nom á una altura envejable. Grandiositat de concepció, acert felíssim pera donarli forma concreta sense desvirtuarla ni empetitirla; inspiració cristiana, verdadera unció, armonisada ab un

sentiment en lo qual hi campejan los encantaments d' una bellesa plàstica de primer ordre, y l' interès que sempre desperta una habilitat d' execució que fa oblidar completament la calitat de la materia model-lada... No sabem que 's necessiti més pera guanyar un nom en los mon de l' art y pera que d' ell se 'n enorgullexi la patria del artista.

Si no 'ns constés que lo Sr. Samsó s' ha format aquí, *per ell mateix*, en lo recó ignorat del seu estudi, creuriam al contemplar la obra de que parlém, tindre al devant una de las del bon temps de la escola florentina, y no pensém que lo Sr. Samsó s' ofengui de que apuntém aquesta impresió nostra, que si fos justa no rebaixarfa tampoch un sol quilat lo valor del grupo per lo que 's refereix á la seva originalitat.

Segons nostre humil manera de veure, *La Verge Mare* vé á desmentir als que afirman que avuy no existeix l' Art Cristiá. Fa més encara, proba que las manifestacions d' aquest Art no están renyidas ni ab la veritat, ni ab la hermosura de la forma; y pera que una producció conservi la essència y sentiment religiós no es precis que affixihi doblegantse á preceptes tiránichs d' una intransigència inadmissible.

Després de la obra del Sr. Samsó, lo Sr. Oms es lo qui atrau la curiositat ab un grupo quals figures de grandor natural representan la *Mort del general Concha*. Se veu desseguida que al Sr. Oms li ha mancat lo temps material per acabarla; axis fa que tot en ella sigui en *embrió* y no passa d' ésser un gros bocet, mes un bocet que la figura del soldat que sosté lo general té una vida, un vigor y un mohiment que revelan l' ànima del artista y la valentia de la seva inspiració.

Presenta també aqueix autor, ja feta en marbre, la estatua *El primer paso*, que tan gran y merescut aplauso li valgué en lo passat concurs.

Ara bé: lo Sr. Samsó y lo Sr. Oms son dos artistas que á Madrid tothom admira y felicita, posantlos entre 'ls més inspirats y hábils escultors d' Espanya, y aquí en la séva pátria, en Barcelona, un jurat docte trova que no tenian prou mérit per desempenyar la classe d' escultura, després d' unas oposicions en que per sort lo públich pogué judicar l' acert ó desacert del jurat. Fet molt semblant al que avuy passa ab los autors dels notabilíssims projectes que concorregueren al concurs que la Diputació de Barcelona obrí per fer un Institut.

Un altre catalá, lo Sr. Sanmartí, exposa una preciosa obra d' art; una estatueta titolada *La Pesca*. Un noyet arretglant los enginys de pescar, un ample sombrero de palla al cap, un gech tirat á las espatllas, nuas com lo demés del cos, bastan al Sr. Sanmartí per fer ab la forma més galana y correcte y al mateix temps més senzilla, la hermosa figura d' un adolescent; la estátua té una *silueta* elegantíssima y tota ella está traballada ab franquesa y amor; lo conjunt no pot ésser més serio ni més hermós.

Lo Sr. Benlliure presenta un tipo de gitana; un capet agraciad, una cara animada per una mitja rialla picaresca, y un conjunt ple de vida brodat ab detalls del millor gust.

Lo Sr. Pagés y Serratosha ha exposat en marmol un molt notable busto de *Pio IX*; en aqueixa escultura s' hi veu la sava y l' encís d' un art sublime.

Lo Sr. Font hi té una estatueta en barro, feta ab molt amor y plena de detalls felissons, pero tant s' ha preocupat l' autor d' ells que més pareix que hagi volgut retratar l' hermós satí del vestit que no lo *Remordiment* qu' es com titula l' autor á la seva obra.

Lo Sr. Puigener presenta una figura montada á cavall; no es excelent ni entussiasma; es sencillament ben executada, ben construïda y té molta veritat.

Tantardini (de Milan) exposa una munió d' estatuetas en marbre ahont s' hi veuhens vensudas moltes dificultats d' execució; son obras dc comers fredas, sense cap idea y en las que l' artista no té altre preocupació que ferlas bufonas pera poguer véndrelas.

Las obras que presenta lo senyor Nicoli (de Carrara) tenen la mateixa tendencia; si alguna cosa demostraran, es lo bè que fan l' ofici aqueixos senyors.

El estudio titula lo senyor Moltó la escultura que ha presentat y que á nosaltres nos ha fet l' efecte, al véurela tan rodona, com si hagués estat model-lada ab una esponja.

Lo senyor Alcober exposa un *Cristo y la Magdalena*, y demostra ab aquest' obra qu' en pochs anys ha atrassat de una manera llastimosa.

El ángel caido del senyor Bellver es una figura que no té de bò més que l' aspecte; plena tota ella de defectes grandíssims, causa á primera vista certa impressió, pero com en escultura tot se mideix y s' esplica, la llum que per totes parts la rodeja posa en evidència sos defectes y catitats que son molt escassas.

ANTONI VILANOVA.

Madrid, Febrer, 1878.

A LLOGUER

QUINA sort, los qui respiran
dins l' alberch acilibellat
que 'ls avis d' avis bastiren
dins la boyra del passat!

Aquella santa alegria,
aqueLL gotx, allò de dir:
—Aquí 'l meu avi moria
y aquí també vull morir.

Dins d' esta cambra, ma mare
entre dolors m' infantá;
ma muller aquí 'm feu pare
y aquí mon fill morirá!—

Y la belleza que tenen
aqueLL quatre murs fumats
hont hi há 'l bressol dels qui venen
y la tomba dels passats...!

¡Quina sort! Y com m' abrasa
d' enveja aquest sant plaher!
á mi, que visch sense casa,
puix só á casa foraster!

Nascut dins cambra oblidada,
mon bressol no he coneget;
ma infantesa fou tancada
dins parets que ja han caygut.

Jove, comensí á avorrirme
entre murs qu' he dexat ja;
no sé may al adormirme
hont dormiré l' endemá.

Talment fatx com qui viatja
d' hostal en hostal portat...
mes l' alberch qu' ara m' hostatja
ja comensa á serme grat.

Aquí he vist passar los dies
de ma joventut millors,
m' hi he adormit entre armones
y he tingut somnis d' amors.

Lo niu de mes esperances
ha sigut... ¡temps benedit!
y ara es font de recordances
hont s' abeura l' esperit.

Aquí la cambra hi há encara
hont sobre un túmbol vegí
freda y morta aquella cara
que 'm dava la vida á mí.

Aquí hi bech la llum, la flayre
que hi donava l' amor seu,
la sent palpitar en l' ayre...!
però ni l' ayre tinch meu!

Demá, ab l' ànima ferida,
d' aquí 'm llensará la sort...
¡Qui sab hont faré la vida!
¡Qui sab hont tindré la mòrt!

FRANCESCH MATHEU.

Novembre de 1874.

TEATRE CATALÁ

Estreno del drama històrich LO RABADÁ del SR. DON
JOSEPH FELIU.

ATESSES les condicions que deu haber de reunir una obra dramàtica de caràcter històrich; recordant la gran responsabilitat que contrau l'autor devant del publich al tractar personatges y fets completament reals; no volem amagar que ab la seua obra derrera lo Sr. Feliu y Codina no ha arribat al punt que era de esperar-se d'un poeta y escriptor de ses facultats y condicions.

Es *Lo Rabadá* mes que un drama històrich una fantasia dramàtica ab motius històrichs; y aixó que s' acut de primer moment al recordar la veritat escrita; fá, que si per una part un se troba en haber d' impugnar l'autor, per altra reconegue que no pot ab fermeza y energia condempar l'obra quan fins l' intenció de l'autor no ha sigut produhir mes que lo que s' ha produït.

De totes maneres y per mes que en los cartells no s' anuncies, lo drama s' ha pres ab caracterisació històrica y en aqui es ahont ve-yem la principal responsabilitat del autor al donar com á cert, lo que dista bastant d' haber succehit.

Deixant corre aquest caràcter y considerant la obra com de fantasia, no hi ve-yem tampoch aquelles condicions estètiques que produheixen la bellesa dramàtica; la trama encara que pensada ab consciencia, es desigual en l' interes y així se veu lo final del primer acte, bò del tot y perfectament pensat y escrit, y al ser al segon decau pera redressarse novament y tornar á decaure ab lleugeres pero notabilíssimes intermitencies en lo ters acte.

Respecte dels caràcters, los dels dos jovens, son los mes acabats de

la obra y 'l de la Comptesa está bastant ben entes; mes en los altres hi trobem quelcom que 'ns los fan sobreixir del quadro general; en especial los d' en Turpinet y 'l del pare de l' *Aldeta*: cap vassall d' aquella época pensava d' aquella manera, ni conspirava del modo que conspira.

Com á execució te *Lo Rabadá* escenes perfectes; y en especial en lo terç acte, essent lo mes fluix de l' obra, n' hi ha dues que á esser interpretades per un home y no per una dona, hauria salvada la situació final. Com á versificació es bona y llimada, d' en tant en tant s' hi senten pensaments altament poètichs y filosofichs y diccions que no desdenyarian los mes afamats literats.

En la execució los actors no arrivaren de molt á la perfecció d' altres vegades; tant en les Sres. Soler y Abella, com en lo Sr. Fontova si hi notava un desig de fer mes de lo que realisavan mes no alcancaren lo que sens dupte havia concebut l' autor; no volem entrar en consideracions de les causes que ho motivaren solsament indicarem que 'l paper de Ramon Berenguer fet ó interpretat per un home, pot ser hauria dat mellor resultat al autor.

R.

BIBLIOGRAFIA

REVISTA EUSKARA

(ANY I, NÚMS. 1, 2 Y 3. PAMPLONA.)

QUAN las nacionalitats, ha dit un historiador contemporani, prenen conciencia de si mateixas, s' amparan en la seua llengua, y forman de ella una bandera que las guia en la gran lluya de rassas que es la que conmou la societat de nostres dias. ¿Qui's recordava de la literatura dels pobles vascongats y navarros quan en plena pau gosavan de llurs llibertats politicas? Un príncep foraster com lo reputat Lluis Lluciá Bonaparte, de qui tant bons recorts tenen las literatures catalana y provensal, avans que ell un sabi com lo célebre Humboldt, y altres ab mes afany arqueològich que ab esperit de renaixensa s' habian ocupat de la literatura euskara; pochs eran los fills de la terra que se valguesen del seu idioma, un dels mes antichs del mon, pera espressar en forma literaria sentiments y conceptes. Avuy es tota una altra cosa: sino, jutjaune per las mostras.

«Associació Euskara», «Revista Euskara», «Cancionero Vasco», elevació d'un monument al patrici Moraza (per ara prohibida) celebració de certámens, etc... Veus' aquí las primeras manifestacions de una renaixensa, ja plena de vida y fortalesa en sos primers dias, veus aquí l' esperit nacional vasco com l'alba que clareja á llevant quan las derreras clarors de ponent s' apagan.

«La Associació Euskara» te per objecte «la conservació y propagació de la llengua, literatura é historia vasco-navarra, estudiant també sa legislació y procurant tot lo que pel benestar moral y material de sa terra serveasca.» Compta ja ab alguns centenars de socis vascos, de Espanya y de Fransa, y publica la «Revista Euskara.»

Tres números corresponents á tres mesos han eixit de esta interessantíssima publicació contenint los segunts principals estudis:

I. *Oreaga* (Roncesvalls) balada escrita en llengua vasca per Artur Campion. Composició perfectament ajustada al títol que porta y que recorda las millors de sa classe alemanyas y escocesas.—Los peus de la Santíssima Verge, tradició vascongada.

II. *La llengua vascongada* per D. P. Ilarregui y la *Antigua Vasconia y sus límites* per D. Esteve Obanos son dos curiosos estudis importants per la llinguística y la historia.—*Canto de Altobiscar*, es lo famós cant de independència vasca, motivat ab la derrota de Carlo-Magno, tradueixlo y 'l comenta D. H. Oloriz.—*Iparraguirre*; algunes notes biogràfiques de aquest cantor, qui en la passada guerra civil se feu famós per sas cançons, entre elles *lo cant del Arbre de Guernica*. Perdit Iparraguirre, per molt temps en las soletats de Amèrica molts lo creyan mort, quan al remouers la questió foral va esser descobert y avuy se troba de arribada á las Provincias.

III. *Cronía euskara* es un treball que es una veritable joya pels que's dedican als estudis etnogràfics e històrichs, son autor es lo conegut publicista Doctor Landa.—*La poesía popular vascongada* per A. Campion, es un estudi ab motiu del *Cancionero vasco, ilustrado por D. José de Manterola*. S. Sebastian 1877, 4 tomos.

La «Revista Euskara» publica una extensa bibliografia de las obras que se li envian, periódichs, fullas, etc., y comensa una secció especial destinada á publicar tots los refrans vascongats que en la Redacció's rebian (ideya que podrian ben aprofitar las revistas catalanas). Felicitém á la «Revista Euskara» per sos bons propòsits, y així com ella acaba sos números ab una sèrie de refrans euskaros, acabarém nosaltres recomanantli, no oblide ans tinga ben present, lo següent refran vulgar en nostra terra catalana: *qui llengua té á Roma vā.*

P.

BIBLIOGRAFIA SICILIANA.

 'afecte y predilecció qu' envers nostre renaixement literari demostran los escriptors sicilians, ocupantse sovint en llurs revistas de las mes notables publicacions de Catalunya, nos obligan á indicar en justa correspondencia, mes que sia segons nostre pobre criteri, quinas son las últimas obras que veieren la llum á Sicilia y que havem pogut llegir, gracias á la deferencia ab que nos han distingit los autors d' ellas, endressantnos un exemplar de quiscuna. Y son:

I. «*Il conte di Prades e la Sicilia (1477-1479). Documenti inediti per servire alla storia del parlamento siciliano, raccolti ed illustrati dal Bar. Raffaele Starrabba.*»

Es objecte d' aquesta ilustrada monografia l' historia del breu període que durá lo regiment, com á virey de Sicilia, d' En Joan Ramon Folch, Comte de Cardona y també de Prades per sa mare la Comtesa Na Joana, referint, no sols los contratemps que'ls naturals de la illa li promogueren, en oposició á las espoliacions que va ferlos pera cumplimentar lo reyal servey, si que també la rivalitat que va encendre entre los municipis de Palermo y de Messina, y molt espe-

cialment las viscisituts del parlament que convocá á Catania en 1478. L'última part es la mes interessant del llibre del Sr. Starrabba y la que dona animació als vuit capítols de la narració històrica que precedeix á la notable col·lecció de 64 documents inèdits, extrets dels archius del Protonotari del regne, de la reyal Cancillería y del municipi de Palermo. Si com nos diu lo retrá, per la mostra pot conéixerse lo panyo, judioquém que la historia de las Corts sicilianas té en l'autor d'*'Il Conte di Prades e la Sicilia'*, un narrador felis y un investigador constant, que podria compóndre una obra digne de son talent. Y no creyém aventurat nostre judici, quan dit Sr. te ja demostradas las qualitats que com á bon escriptor l'adornan, en sos opúsculs publicats baix los títols de: «*Progetto di classificazione d'una biblioteca; Saggio di lettere e documenti relativi al periodo del Vicariato della regina Bianca in Sicilia; Delle origine di palazzo Adriano, notizia; Giovanni d'Aragona duca d'Atene e Neopatria; La Sala verde e la piazza del Palazzo Reale di Palermo, appunti; Cenno sul Conservatorio del Monte di Pietà di Palermo; y Saggio di ricerche fatte nell' Archivio del Comune di Palermo:*» aixis com en varios articles esparsos per las páginas de las revistas sículas.

II. *Sulle Notizie biografiche e bibliografiche degli scrittori napoletani fioriti nel secolo XVIII compilate da Camillo Minieri-Riccio. Lettera di Giuseppe Salvo-Cozzo al Barone Raffaele Starrabba.*

Aixis se titula un quadern de 40 páginas qu'en forma de carta literaria conté interessants correccions á la primera part de las *Noticias biográficas y bibliográficas sobre los escriptores napolitanos del Segle XVII*, quals apelatius s'inician per la lletra A, compiladas per En Minieri-Riccio. Un per un los va repassant, aseginti datos importants que á aquell autor eran desconeeguts, aixis com reivindican pera Sicilia los suposats erradament napolitanos. Tals observacions fetas ab la cultura que caracterisa al Sr. Salvo-Cozzo, «*sols per desig de la major perfecció*» justifiquen lo seu ímprobo treball y patentisan una vegada mes lo comble de coneixements que posseixen en la materia, los quals facilita periòdicament donant á la estampa ab singular acceptació, una *bibliografía siciliana contemporánea* com apèndix al *Archivio storico siciliano*. Es autor també d'altres *Observazioni sulla quistione del primato della stampa tra Palermo e Messina*, que la sua competencia feulo apte pera ajudar á dilucidar tal problema.

III. *La congregazione dei cavalieri d'armi e le pubbliche giostre in Palermo nel secolo XVI. Notizie e documenti raccolti da Salvatore Salomone-Marino.*

Si curiosos son los datos que facilita est distingut escriptor sobre l'associació cavalleresca de la noblesa panormita baix lo patrocini de Sant Sebastiá (1566), mes interessants son encara los que, aclamats per documents inèdits, proporciona respecte als torneigs que se

celebravan públicament en dita ciutat, ab adjudicació solemne de premis als cavallers victoriosos. (1500-1600). Una atenta comparació nos porta lo convenciment de que tals festas foren introduïdes per los vireys d' Espanya, á semblansa de las qu' aquí també tenian lloch. L' estudi es fet ab la pulcritud y elegancia que sab escriurer lo Sr. Salomone-Marino, autor de mes de vint publicacions diferentas y altre dels colectors dels cants populars sicilians.

Y ara que d' estos cants parlém, sians permés dir qu' aquí á Catalunya se ha vist ab molt sentiment la polémica seguida, ab motiu de las últimas coleccions dels mateixos, per lo Sr. Vigo, y aparentment per la Sra, Josephina Vigo-Pennisi, contra los joves escriptors senyors Pitré y Salomone-Marino, no sols perque tals questions son sempre de sí perillósas, sino perque la que 'ns ocupa ha vingut, per part del Sr. Vigo, á portar la lluya en lo camp de las personalitats, de sobras relliscós per lo violent y en aquest cas fins injustificadament, puix los Srs. Pitré y Salomone-Marino son dignes de las consideracions mes honrosas y de que continuen gosant de las simpatias que 'ls han valgut dintre y fora de la patria sos erudits treballs.

IV. *La casa dove morì. Novella di Giulia de Asensi. Traduzione dallo spagnuolo di Giovanni siciliano.*

Acabada traducció d' una sentida noveleta, de D.ª Julia d' Assensi.

Y V. *L' indovinello (el buscapié) di Michele Cervantes. Traduzione dallo spagnuolo di Giovanni Siciliano.*

La destra ploma del reputat escriptor siciliá que modestament s' encubreix baix l' esmentat pseudònim, ha donat prova de coneixer be la llengua de Castella, al portar á bon terme las dos traduccions preindicadas. Sensible es empero que hagia escullit pera esser objecte de la segona versió una obreta erràdament atribuïda á Cervantes, al creurer de bona fé lo que sobre d' ella manifestá D. Adolfo de Castro, quan la publicá á Cádiz en 1847. Los dubtes qu' ja tenian exposats Pellicer, Navarrete y Clemencin, pero mes especialment las impugnacions de Ticknor, l' ilustre historiador de la literatura espanyola, desvirtuaren tota suposició d' autenticitat pera adjudicar est llibret al inmortal autor del *Quixot*. Aixó n' obstant, l' obreta pot calificar-se com una felis imitació del estil cervántich en alguns llochs fins literal, lo qual li ha valgut dos traduccions al inglés (per Miss Thomasina en 1848 y per un colegial de la Universitat de Cambridge en 1849), altre al francés (per Mr. Landrin en 1850) y per fi l' italiana qu' agradablement nos ocupa. Esta va precedida d' un ben escrit prólech en que s' caracterisa ab exactitud la figura del primer dels escriptors castellans, fentne justos elogis de son ingenio, aixis com anotada, ja per dit Sr. de Castro, ja per lo traductor. Amich familiar, com nos consta qu' es, de la llengua catalana, bé podem esperar qu' algun dia nos honrará també ab la versió de qualsevol de las obretas qu' enriqueixen lo repertori de nostra literatura provincial.

A. BALAGUER Y MERINO.

NOVAS

LA TJA DE BERCK (Pas de Calais) es la heliografia que repartim ab aqueix número, reproducció d' una bellíssima Marina de D. Modest Urgell.

Pintor original, ha lograt ab lo seu talent ferse una distingida reputació aixis en la nostra patria com á Fransa y Alemania ahont las sevas obras han sigut sempre celebradas.

Totas las sevas composicions estan plenes d' una melancólica poesia que atrau y cautiva l' ànim; lo colorit hi brilla sens fugir de la veritat del natural y en tots los seus quadros s' hi veu un fidel estudi de la Patria Catalana.

Una de sas mes afamadas composicions «Lo toch oració» va obtenir en la penúltima exposició de pinturas á Madrid lo primer premi: sos ultims quadros, «la tempestat» y «l'clementiri» que aqui com en la Cort promogueren tantas discussions, no mes han fet que augmentar sa fama y amichs y adversaris tots han convingut en posarlo entre 'ls mes distingits de nostres paisagistas. Y nosaltres debem afegeir que no solament brilla en aquest genero de pintura sino que en interiors y en las sevas marinas sempre es lo inspirat artista ple de poesia y sentiment.

En lo número de la *Revista de España* del 13 d' Abril s' hi lleix una biografia del eminent escriptor català D. Victor Balaguer, que forma part de la serie de *Retratos y semblanzas* que hi publica D. Aureliano Linares Rivas. Es notable per lo deteniment y lo entusiasme ab que recompta la vida literaria del popular escriptor, y per los elogis que fa de Catalunya son autor.

La segona festa de Pascua s' inaugurarén en lo teatre de Novedats los concerts festivals de la Societat d' Euterpe. La poca capacitat del local, relativament á l' inmensa concurrencia qu' acostuma á assistirhi, feu que á la mitja hora d' haverse obert ja no hi cabés ningú mes y hagués de tancarse lo despaig d' entradas. No cal dir que totes las pessas del programa foren aplaudidíssimas demanantse á voltas la repetició, en especial del coro á veus solas *Los olivaters*, que 's cantá per primera volta, rebent los Srs. Rodoreda y Mestres (Apeles) autors respectivament de la música y lletra una véritable ovació.

Las seccions de la Associació Catalanista d' excursions científicas segueixen treballant ab activitat: la de Bellas arts comensá la sèrie de visites que 's proposa fer als principals museus particulars d' aquesta ciutat per lo del Dr. Vallot, ahont pogué admirar retaules y altres objectes arqueològichs de molta importància; y la Tipogràfica pintoresca ha fet una excursió á Vich, Casserras, Roda y Castell de Sabassona d' ahont ha tret magnificas vistes.

Ha visitat aquests dias nostra capital Mr. Lietaud erudit bibliotecari de la ciutat de Marsella, membre de la Felibreria, y un dels que meller manejan la prosa provençal. Alguns jovens catalanistas han tingut lo pler d' acompañarlo á veure 'ls principals monuments de Bârcelona, dels que s' ha mostrat entusiasta admirador, no menys que dels quadros de costums populars que ha ofert la Ciutat y sos encontorns durant las passadas festas de Pascua, los que esperém veure reproduïts en alguna publicació per son reconegut talent d' escriptor. Los darrers dias de sa estada á Catalunya los ha destinat á un viatge á Montserrat, Manresa y Cardona.

S' ha constituit ab lo titol de *Centre Catalanesch Recreatiu* una associació particular composta de jovens aficionats á las cosas de la terra, que 's proposan principalment cultivar la literatura.

L' acreditad editor de Madrid Sr. Dorregaray s' ha encarregat de la publicació de la important obra de D. Víctor Balaguer *Historia política y literaria de los trovadores* que serà editada ab un luxo digne de sa importància.

Ab lo titol de *Flors d' enguany* s' ha publicat un aplech de poesias, recullidas per lo jove escriptor en Ferrán Rodriguez y Masdeu, ahont figuren las firmas d' alguns de nostres mes reputats poetas y d' un bon nombre d' entre 'ls mes jovens que espigan en lo camp de las lletres catalanas.

Lo jovent catalanesch de Lleyda ha seguit la corrent general y ha fundat ja una *Associació catalanista* destinada al conreu de nostra llengua y secundar á la d' *Excursions científicas* de aquesta capital en quant convinga.—Lo president y secretari interins son los coneguts escriptors En Frederick Renyé y En Joseph Pleyan de Porta. Desitjem á la naixenta *Associació* tota mena de prosperitats y felicitem de cor als iniciadors.

Hem rebut elegantment impres un tomet escrit en valenciá titolat *Tabal y Dolsayna*, que forma un aplech de *Festes y costums*, per varios autors y que ha donat á llum l' infatigable propagandista En Constantí Llombart. Creyem que la *Protecció literaria* ha fet proposicions pera adquirirne un nombre d' exemplars. Felicitem á aquesta associació por lo que contribuix á la germandó dels poetas valencians y dels nostres.

Durant la passada quinzena se ha estrenat en l' Ateneo de Igualada la pessa en un acte titolada «Esquellots» original de D. Gaspar Camps.

Agrahim á la redacció del *Polybiblion* de Paris, las següents honorosas paraulas que dedica á nostra publicació y á *Lo moviment lite-*

rari á Catalunya en 1877:—«L' excelent revista catalana, la *Renaixensa*, publica en son número del mes de Janer, un interessant article sobre aquest tema (es lo del Sr. Aulestia y Pijoan). Intentarem resumirlo en pocas paraulas. Lo nombre d' obres catalanas publicadas en 1877 arriba á 116, de las quals 79 perteneixen al teatro, donant un augment de 26 obres sobre 1876 y de 62 sobre 1875. Entre aquestas publicacions n' hi ha una que ha tingut éxit bona cosa mes enllá dels límits de Catalunya: es l' *Atlàntida* d' en Verdaguer, de la qual lo *Polybiblion* n' ha patlat detingudament. Convé citar també: lo *Romancer català* d' en Ubach y Vinyeta; la novel·la d' en Martí y Folguera *Lo Caragirat*; la publicació del quint volum de las *Cansons populars* d' en Pelay Briz; un llibre antich pero fins ara inèdit *Los colloquis de la insigne Ciutat de Tortosa* per Despuig y ademés las *Cartas á la dona*, que han vist la llum en la *Llumanera* de Nova-York, pero en llengua catalana. Lo *Polybiblion* ha tingut ja ocasió d' ocupar l' atenció de sos lectors sobre las *Tradicions religiosas* d' Agna de Valldanra, lo *Mon invisible* d' en Gayetá Vidal y las *Costums nupciais catalanas* d' en Balaguer y Merino. Molts catalans escriuen també en castellà, aixís es, qu' en aquesta llengua lo senyor Balaguer y Merino ha refutat diverses apreciacions relatives als historiadors espanyols y vindicat las injurias infundades fetas al catolicisme; D. Joaquim Rubió y Ors, ha compost un treball, del qual ja havem avans parlat, sobre lo renaixement literari en sa patria; y Don Anton de Bofarull hi publica la *Historia crítica de Catalunya*. Podriam encara encontrar novament, en las revistas francesas, lo nom del Sr. Milà y Fontanals (D. Manuel), lo savi y respectable catedràtic de Barcelona, y lo del Sr. Balaguer y Merino. Verdaderament existeix á Catalunya, una notable activitat intel·lectual... Empero haventnos allunyat de la estadística donada per la *Renaixensa*, copiem d' ella l' indicació dels periódichs escrits en català, y son: *La Renaixensa*, *L' Art del pagès*, *La família cristiana*, *La campana de Gracia*, *Los Jochs florals*, *Lo Nunci*, *La papallona*, *En Banyeta*, *L' entreteniment*, *La bandera catalana*, *La llumanera de New-York* y *L' Aureneta de Buenos Ayres*. A aquesta llista, deu encara afe-girs'hi una nova revista, *Lo Gay saber».*

Lo dia 13 en nostre saló de Cent tingué lloc lo concert sacro-clàssich organisat per lo *Monte-Pío Artístico Barcelonés* al objecte de recaudar fondos per los benèfics fins de l' institució. Lo programa no podia ser mes triat. Las pessas instrumentals foren la inspirada *Meditació* de Durand per piano, violí, violoncello y armonium; lo *Trio* (lo programa no 'ns donava mes senyas, pero es lo número 1 en sol major) de Haydn, per piano, violí y violoncello; la *Romanza*, trio de Saint-Saëns per piano, violí y armonium; altre trio per los mateixos instruments sobre motius del *Rienzi*, de Wagner, y per fi, lo *Cant del Cristiá*, trio també (quant hem dit que lo programa no podia ser més triat!) per violoncello, piano y armonium, original del Sr. Casella, qui executá á la perfecció la primera de ditas parts. Eixa última pessa agradá tant que tingué de repetirse per complaurer al públich. No eran menos notables las composicions vocals: una melodiá del oratori *Paulus* de Mendelssohn que cantá lo Sr. Rexach ab accompanyament de piano y armonium; un *Ave Verum* de Mozart, quarteto accompanyat d' armonium y cantat per las senyoretas Alguacil y Vazquez y los senyors Rexach y Borri; la *Quarta paraula de Dubois*, pel Sr. Borri accompanyat de piano y armonium; una nova *Salutació angélica* de Gounod que cantá la senyoreta Alguacil ab accompanyament de violoncello, piano y ar-

monium y una preciosa melodía de Beethoven poch coneguda (com aquí sol ser poch conegut lo bó y lo classich) cantada per la senyoreta Vazquez ab accompanyament de piano y armonium. Al sentir aquesta composició recordarem que Beethoven fòu en vida tingut per boig; després instintivament nos vingué á la pensa lo nom de Wagner...

Los encarregats de la part instrumental foren per lo violí, los seyyors Gimferrer y Perez; violoncello: Armet y Casella; piano: Borrell, Cuspínera, Obradors, Pujol y Vallcorba; y armonium: Barba y Bestar. La vigilia del concert va tenirse que cambiar casi bé tot lo programa per falta d' ensaigs y á pesar d' aixó moltes de las pessas que s' executaren se ressentiren encara d' aquella falta. Per més que la escullidísima concurrencia que omplia l' local prodigá los seus aplausos, nos atrevim á aconsellar al Monte-Pio què si com desitjèm repeteix funcions com la que 'ns ocupa, procuri en benefici seu esmenar aquell defecte, perque may fa tan mala impresió un *concert desconcertat* com quant es una societat musical la que 'l dòna.

Hem rebut lo número 34 any 11 del periódich quinsenal *Lou Provençau* que com ja indica son nom està redactat en idioma de Provença. En est número s' hi ressenya *La Felibrejado de Charmero* y se hi insertan poesías firmadas per William C. Bonaparte-Wise, A. de Gagnaud, Louis Arstruc. En la secció de *Crónica* s' hi contenen notícias importants per la literatura del Mitjdia de Fransa.

Está pròxima á publicarse una colecció de poesías, baix lo títol de *Intimas*, originals del jove poeta D. M. Palà Marquillas.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

Títols y lemas de las composicions premiadas en lo certámen d' enguany.

FLOR NATURAL.—Núm. 134. Lo Criat major. *Per molts anys, senyora nubia, -com vostre criat manaume.*

Primer accéssit.—Núm. 266. La Poesia. *Doll d' amor.*

Segon accéssit.—Núm. 1. Afany. *Excelcior!*

ENGLANTINA D' OR.—Núm. 183. Embarcament del exèrcit catalá pera la conquista de Mallorca. *E Nos anam en est viatge en fé de Deu.* (Crónica del rey en Jaume.)

Primer accéssit.—Núm. 120. Serps del cor. *Valgam Deu, val.*

Segon accéssit.—Núm. 140. La Comptesa Mahalta. *Presagis...*

VIOLA D' OR Y PLATA.—Núm. 89. La filla de Jephthé. *Dissort.*

Primer accéssit.—Núm. 226. L' Angel caygut. *Non serviam.*

Segon accéssit.—Núm. 230. Tardor. *L' amor no envelleix mai.*

LLIRI DE PLATA.—Núm. 63. Armengol de Ger. *Sagrament de venjansa:*

Accéssit.—Núm. 57. Lo canal d' Urgell. *L' Urgell es lo graner d' Espanya.*

PENSAMENT D' OR Y PLATA.—Núm. 83. La llegenda de la Patria. *Si quid mea carmina possunt...*

Accéssit.—Núm. 72. La corona. *Rey y mártir.*

ROSA D' OR Y PLATA.—Núm. 27. La cansó del treball. *Redempció.*

AGULLA DE PIT.—Núm. 96. Empurias. *Vanitas!*

BROT DE ROURE DE PLATA.—Núm. 94. Primavera. *Multa renascentur...*
 Primer accésit.—Núm. 145. Oh Patria! *Cain què has fet de ton germà?*
 Segon accésit.—Núm. 95. La cansó de la mare. *Bressant.*

TOMBAGA D' OR.—Núm. 131. La Mercé de Bellamata. (Prosa.) *Renunciant á la naturalesa imaginaria resolgué pintar la naturalesa segons lo cor, etc.*

Barcelona 27 d' abril de 1878.—P. A. del C., Angel Guimerá, Secretari.

CERTÁMEN DE «LA RENAIXENSA».

COMPOSICIONS PREMIADAS.

PREMIS: 1.—Origens y fonts de la nacional-litat Catalana.—Lema. *A Dios rog ando y con el maço dando.*

2.—Dels contractes de enfileusis y á rabassa morta, segons la antiga y moderna legislació de Catalunya. (Estudi juridich social.)—Lema. *Labor improbus...*

3.—Periodisme. Estudis històrichs del de Catalunya.

Accéssirs: 1.—Balmes. Sa vida y sus obras.—Lema. *Balmes a montré, en effet ce qui pouvait être de notre temps un prêtre en Espagne, s' inspirant de la foi religieuse, ouvrant sa pensée à quelques unes des influences modernes les plus légitimes et cherchant le succès de ses idées dans la discussion.* Ch. DU MAZADE.

2.—Los actors del «Teatro catalá».—Lema. *Suum cuique.*

SUMARI

J. NARCIS ROCA	Los pahers electius de Barcelona	313
EMILI VILANOVA	Lo primer amor	321
JOSEPH PUIGGARÍ	Documents literaris	329
ANTONI VILANOVA	Exposició de pinturas á Madrid	333
FRANCESCH MATHEU	A lloguer	340
R	Teatre catalá	342
P	Bibliografía	343
ANDREU BALAGUER Y MERINO	Id	344
	Novas	347